

Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
природничо-географічний факультет
кафедра біології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

науково-педагогічної роботи

проф. Блажко О. А.

2024 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ
ОСВІТИ**

підготовки бакалавра
галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальності 014 Середня освіта
предметної спеціалізації 15 Природничі науки
освітньої програма Середня освіта (Природничі науки)

Вінниця – 2024

Робоча програма педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти для підготовки здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціалізації 15 Природничі науки.

Мова навчання українська
«20» серпня 2024 р. 21 с.

Розробники:

Блажко О. А. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри хімії та методики навчання хімії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Заболотний В. Ф. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри фізики і методики навчання фізики, астрономії Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Чухрій І. В. – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології та соціальної роботи Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Баторко Н. В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри біології Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Левчук Н. В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри біології Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Нікітченко Л. О. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри біології Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри біології

Протокол від «21» серпня 2024 року № 1

Завідувач кафедри біології _____ О. О. Ходаніцька

«21» серпня 2024 року

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні навчально-методичної комісії природничо-географічного факультету

Протокол від «27» серпня 2024 року № 1

Голова НМК _____ Н. В. Левчук

«27» серпня 2024 року

Погоджено

Гарант освітньої програми _____ М.О. Моклюк

«__» _____ 2024 року

Вступ

Робоча програма педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти підготовки здобувачів 4 курсу ступеня вищої освіти «Бакалавр», галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта, предметної спеціалізації 15 Природничі науки укладена на основі Закону України «Про освіту» №2145 VIII від 05.09.2017 р. (зі змінами), Закону України «Про вищу освіту» № 1556 – VII від 01.07.2014 р. (зі змінами), Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 08.04.1993р. № 93 (зі змінами), рекомендацій про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, розроблених науковою установою «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти у 2013 році, «Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського», затвердженого наказом № 125 од від 21.06.2024 року, навчального плану, освітньо-професійної програми, що передбачають присвоєння кваліфікації вчителя за умови виконання психолого-педагогічної, методичної та практичної складової галузевого стандарту педагогічної освіти.

Педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти (виробнича) є важливою складовою частиною професійної підготовки майбутніх педагогів. Вона проводиться у восьмому семестрі упродовж 6 тижнів. На практику виділяється 6 кредитів ЄКТС, 180 годин.

Під час проходження педагогічної практики студент має можливість ознайомитись з нормативно-правовою базою закладу освіти (статутом, правилами внутрішнього розпорядку, локальними положеннями, освітніми програмами, робочими навчальними планами, посадовими обов'язками вчителя-предметника, завідувача кабінетом та класного керівника), перевірити і поглибити теоретичні знання з фахових і психолого-педагогічних дисциплін, методики виховної роботи, закріпити їх на практиці, набути нові практичні вміння і навички як вчитель-предметник та класний керівник, сформуванню потреби в самоосвіті, систематичному засвоєнні й поповненні знань, удосконаленні своїх педагогічних умінь, а також переконатися у правильності вибору майбутньої професії.

1. Мета і завдання педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти

1.1. Мета педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти полягає в оволодінні здобувачами вищої освіти сучасними методами, формами організації діяльності в галузі їх майбутньої професії, формуванні у них професійних компетентностей, необхідних для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних виробничих умовах, вихованні потреби систематично оновлювати свої знання, творчо застосовувати їх у практичній діяльності, вести наукові дослідження.

1.2. Завдання педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти:

- закріпити, поглибити та збагатити психолого-педагогічні і спеціальні знання, отримані здобувачами вищої освіти в процесі вивчення теоретичних дисциплін професійної підготовки, набути фахових компетентностей зі спеціальності відповідно до освітньої програми;
- ознайомити здобувачів зі структурою та змістом освітнього процесу в школі, з особливостями роботи вчителів-предметників (біології, хімії, фізики), класного керівника;
- сформуванню у здобувачів умінь навчальної та виховної взаємодії з учнями, самостійно і творчо використовувати знання та способи, засвоєні ними при вивченні спеціальних та психолого-педагогічних дисциплін;
- навчити планувати, проводити й аналізувати різні види навчальних та позакласних занять, ефективно використовувати методи навчання, виховання та розвитку учнів;
- ознайомити здобувачів із педагогічним досвідом викладання природничих дисциплін, апробувати найбільш ефективні методи та прийоми, які використовуються ними;

- розвивати уміння теоретично проектування та практичного конструювання навчального процесу, спрямованого на розвиток особистості учнів та їх творчу самореалізацію;
- навчити самостійно планувати і проводити навчальні заняття з дисциплін природничого спрямування з використанням різноманітних методів і прийомів, засобів, форм роботи на уроці з метою досягнення максимальної ефективності освітнього процесу.

2. Компетентності та програмні результати педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти

2.1. Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.

ЗК 2. Здатність зберігати і примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі знання і розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, у розвитку техніки і технологій.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, та використовувати знання іноземної мови в освітній діяльності.

ЗК 4. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК 5. Здатність поважати і цінувати українську національну культуру, різноманітність і мультикультурність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

ЗК 6. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети.

ЗК 7. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості.

ЗК 8. Здатність до пошуку, аналізу і синтезу інформації з використанням різних джерел.

ЗК 9. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології для розв'язання різноманітних задач у навчальній та практичній діяльності.

ЗК 10. Здатність застосовувати знання у життєвих і професійних ситуаціях.

ЗК 11. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 12. Здатність працювати самостійно і автономно.

ЗК 14. Здатність навчатися протягом усього життя в контексті неперервної фахової підготовки і соціального життя, вдосконалювати й розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень з високим рівнем самостійності.

2.2. Фахові компетентності:

ФК 2. Здатність формувати і розвивати у здобувачів освіти ключові та предметні компетентності засобами навчального предмету та інтегрованого навчання; формувати в них ціннісне ставлення, розвивати критичне мислення.

ФК 3. Здатність здійснювати цілепокладання, планування та проектування освітнього процесу з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти, їхніх навчальних потреб і можливостей.

ФК 5. Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно-зорієнтованої) взаємодії зі здобувачами освіти в освітньому процесі.

ФК 6. Здатність до здійснення професійної діяльності з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я здобувачів освіти, в тому числі з особливими освітніми потребами; використання здоров'язберігаючих технологій під час освітнього процесу.

ФК 7. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів освіти на засадах компетентнісного підходу, аналізувати результати їхнього навчання.

ФК 8. Здатність аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.

ФК 9. Здатність використовувати знання й практичні навички в галузі біологічних, хімічних, фізичних наук та методики навчання природничих наук для виконання професійних завдань.

ФК 10. Здатність організовувати різні види і форми навчальної і пізнавальної діяльності здобувачів освіти з природничих наук, фізики, хімії та біології у закладах загальної середньої освіти.

ФК 11. Здатність вивчати психологічні особливості засвоєння здобувачами освіти навчальної інформації з метою діагностики, прогнозу ефективності та корекції освітнього процесу.

ФК 20. Володіння методикою навчання: хімії, біології, фізики, природничих наук, методикою виховної роботи, використанням інформаційних технологій навчання.

ФК 21. Уміння здійснювати інтеграцію змісту, форм і методів навчання хімії, фізики, біології, природничих наук для формування у здобувачів освіти уявлень про цілісну природничо-наукову картину світу.

2.3. Програмні результати навчання:

ПРН 3. Знає психолого-педагогічні аспекти навчання і виховання здобувачів освіти у закладах різного типу.

ПРН 4. Знає сучасні теоретичні і практичні основи методики навчання природничих наук, фізики, хімії, біології.

ПРН 9. Знає та розуміє і критично осмислює основні поняття, закони, теорії, загальну структуру, предмет і методи дослідження природничих наук, фізики, хімії, біології та методик їх навчання, місце і взаємозв'язки в системі наук, історичні етапи їх розвитку.

ПРН 10. Знає та розуміє зміст і особливості різних видів позакласної та позашкільної роботи з природничих наук, фізики, хімії, біології, володіє сучасними методами й технологіями їх організації та проведення.

ПРН 14. Володіє різними методами розв'язування розрахункових задач з фізики, хімії та біології, а також методикою навчання здобувачів освіти їх розв'язування.

ПРН 15. Застосовує теоретичні та емпіричні методи пізнання у навчанні здобувачів освіти, здійснює біологічний, хімічний, екологічний, фізичний і педагогічний експерименти.

ПРН 16. Вміє оцінювати результати навчання здобувачів освіти і здійснює їх моніторинг на засадах компетентнісного підходу.

ПРН 17. Використовує навчально-методичне забезпечення та ефективні методики і педагогічні технології під час управління освітнім процесом з природничих наук, фізики, хімії та біології.

ПРН 22. Добирає і застосовує методи і форми організації освітнього процесу та сучасні освітні технології навчання для формування у здобувачів освіти ключових компетентностей, упроваджує їх у практичну діяльність, вміє здійснювати самоаналіз ефективності уроків з природничих наук, фізики, хімії, біології.

ПРН 23. Володіє формами і методами виховання здобувачів освіти на уроках природничих наук, фізики, хімії, біології і в позакласній роботі, вміє відслідковувати динаміку особистісного розвитку здобувачів освіти.

ПРН 24. Уміє знаходити і використовувати необхідну інформацію з різних джерел, критично її тлумачити, описувати в усній і письмовій формі та аналізувати результати досліджень у тому числі й з використанням інформаційних технологій.

ПРН 25. Здатний розробити різні типи інтегрованих уроків з використанням конкретних інформаційних технологій їх супроводу.

ПРН 27. Формує у здобувачів освіти здатність до взаєморозуміння, міжособистісної взаємодії засобами активної та пасивної комунікації.

ПРН 28. Розуміє значення культури як форми людського існування, цінує різноманіття та мультикультурність світу і керується у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва.

ПРН 30. Усвідомлює соціальну значущість майбутньої професії, умотивований до здійснення професійної діяльності та подальшого навчання з високим рівнем автономності.

ПРН 31. Відповідально управляє діями здобувачів освіти, які спонукають їх до самостійного прийняття рішень, подолання труднощів, проявів поваги до інтелектуальної праці та її результатів.

3. Зміст педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти

На четвертому курсі (у 8 семестрі) педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти здобувачів ступеня вищої освіти бакалавр спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціалізації 15 Природничі науки проводиться в основній школі.

Роботу здобувачів під час педагогічної практики в середніх закладах освіти можна згрупувати у 4 розділи: розділ I – навчальна діяльність з біології, розділ II – навчальна діяльність з хімії, розділ III – навчальна діяльність з фізики, розділ IV – зміст виховної діяльності.

Відповідно до мети і завдань визначено зміст педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти:

- вивчення системи роботи вчителя природничих наук (біології, хімії, фізики) та класного керівника;
- аналіз змісту навчальних програм, підручників та тематичне і поурочне планування навчальної роботи з дисциплін природничого спрямування (біології, хімії, фізики) на період практики;
- відвідування і аналіз уроків та позакласних занять учителів зі спеціальності;
- підготовка до уроків та їх проведення (написання конспектів, підготовка необхідних приладів та матеріалів);
- планування та проведення позакласної роботи з навчальних предметів (біології, хімії, фізики);
- оволодіння методикою і технікою проведення уроків, лабораторних та практичних робіт з навчальних предметів (біології, хімії, фізики);
- ознайомлення з обладнанням навчальних кабінетів (біології, хімії, фізики) та поповнення їх дидактичними матеріалами.

Змістом виховної роботи педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти є ознайомлення з системою роботи класного керівника і вивчення колективу учнів класу. Студенти мають вести спостереження, оволодіваючи уміннями і навичками підготовки і проведення різноманітних виховних заходів; оволодівати методикою вивчення окремих учнів, збирання відповідної психолого-педагогічної інформації про учня і колектив класу; систематично працювати в ролі помічника класного керівника, поступово переходячи до виконання його обов'язків.

Перед початком педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти деканат факультету спільно з кафедрою, яка керує педагогічною практикою, проводять настановну конференцію, на якій студентам роз'яснюється зміст і порядок проходження практики.

Наголошується на необхідності суворого виконання студентами-практикантами прийнятих на базі практики **правил охорони праці та безпеки життєдіяльності, проводиться вступний інструктаж.**

Тижнєве навантаження студента становить не менше 30-ти годин. Як правило, це заняття з біології, хімії та фізики у закріпленому за студентом класі, а також ще в одному-двох класах цієї ж паралелі.

Перший тиждень практики відводиться для вивчення організації освітнього процесу в школі.

У перший день практики керівники практики здійснюють загальне знайомство здобувачів із школою, представляють практикантів директору і його заступникам, визначають, у яких класах та у кого з вчителів буде практикуватись кожний студент зокрема. Цього ж дня студенти вивчають розклад уроків та розклад дзвінків. Здійснюють перше знайомство з класом, беруть

список учнів для того, щоб до кінця тижня вивчити прізвища і знати кожного школяра; складають план роботи на весь період практики.

Протягом першого тижня студентам необхідно:

- вивчити діючий у школі навчальний план і навчальні програми з предметів своєї спеціальності, здійснити аналіз тем та розділів шкільної програми на період практики;
- вивчити тематичне і поурочне планування вчителів;
- відвідати у підшефному класі уроки вчителів-предметників;
- з'ясувати методи, прийоми і засоби навчання, що їх використовує вчитель, способи активізації пізнавальної діяльності школярів, характер спілкування з учнями тощо;
- спільно з керівником практики брати участь в обговоренні відвіданих уроків;
- ознайомитись з планом виховної роботи класного керівника;
- вивчити матеріально-технічну базу, дидактичну оснащеність кабінетів природничого циклу (біології, хімії, фізики);
- дізнатись, яка позакласна робота з природничих наук проводиться в школі, яким видам індивідуальної, групової та масової позакласної роботи надається перевага;
- ознайомитись з класним журналом, особовими справами учнів.

На кінець першого тижня кожен студент складає індивідуальний план роботи на весь період практики і подає його груповому керівнику педагогічної практики на затвердження.

Упродовж наступних тижнів студенти працюють відповідно до затвердженого індивідуального плану.

Протягом 2-6-го тижнів практики студенти самостійно проводять, як правило, не менше 24 уроків (по 8 уроків з біології, хімії, фізики) різних типів і різної структури. Теми уроків, які він має провести, студент одержує в період першого тижня практики і під керівництвом учителя-предметника та групового керівника веде систематичну підготовку до них.

Студенти в період практики беруть активну участь у методичній і дослідницькій роботі, систематично аналізують свою практичну діяльність і досвід навчальної роботи вчителів; беруть участь у педагогічних радах, семінарах і методичних нарадах учителів і класних керівників, проблемних семінарах, що проводяться керівниками практики; збирають матеріал по темі ІНДЗ; готують звітну документацію і методичні матеріали для кабінетів; беруть участь у проведенні конференції за підсумками практики.

Заключний етап (підсумки практики). Результати педагогічної практики обговорюються на засіданні педради закладу середньої освіти, на підсумковій конференції на факультеті закладу вищої освіти, де оцінюється робота студента з точки зору досягнення цілей, які були поставлені на настановній конференції. Студенти виступають з доповідями за темами, над якими працювали у процесі проходження педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти.

При підведенні підсумків практики доцільно відзначити основні досягнення роботи здобувачів, загальний рівень їх підготовки, а потім вказати на типові недоліки в організації і проведенні навчання на уроках (біології, хімії, фізики), при проведенні позакласної роботи і виховної роботи з учнями, в оформленні звітної документації.

РОЗДІЛ І. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З БІОЛОГІЇ

До змісту навчальної роботи з біології студента-практиканта належать:

- 1) вивчення матеріалів кабінету біології, плану відкритих уроків, методичні розробки;
- 2) складання індивідуального плану на період практики;
- 3) складання тематичного плану уроків на основі планів учителів;
- 4) планування окремих уроків;
- 5) проведення уроків із дотриманням психолого-педагогічних, методичних і гігієнічних вимог до уроку;
- 6) відвідування уроків учителів та здобувачів-практикантів;
- 7) проведення предметного й комплексного аналізу відвіданих уроків;
- 8) проведення психолого-педагогічного аналізу уроку;

- 9) оволодіння вміннями виховання учнів на уроці біології ;
- 10) виготовлення наочних посібників, роздавального дидактичного матеріалу;
- 11) проведення додаткових занять із невстигаючими;
- 12) участь у роботі у підсумкових заходах із педпрактики;
- 13) скласти звіт про проходження педагогічної практики.

До змісту позакласної роботи (з біології) студента-практиканта належать:

- 1) проведення консультацій з предмету;
- 2) вивчення системи роботи вчителя біології, спрямованої на формування в учнів стійкого інтересу до предмету;
- 3) спостереження та аналіз окремих видів позакласної роботи, що проводять учителі школи;
- 4) планування позакласної роботи;
- 5) підготовка та проведення запланованої позакласної роботи;
- 6) відвідування й аналіз позакласних заходів, які проводять студенти;
- 7) допомога в обладнанні кабінету біології (виготовлення таблиць, схем, стендів, виготовлення дидактичних матеріалів, мультимедійних презентацій тощо).

До форм організації позакласної роботи з біології належать:

- змагання, конкурси та вікторини;
- походи та екскурсії;
- уявні мандрівки та подорожі;
- біологічні ігри, естафети;
- випуск біологічних газет та журналів та ін.

Самостійна робота здобувачів

Самостійна робота здобувачів під час педагогічної практики полягає у написанні планів-конспектів уроків, підготовці до проведення навчальних занять та виховних заходів, виконанні індивідуальних навчально-дослідних завдань.

Орієнтовна тематика індивідуальних навчально-дослідних завдань:

1. Розвиток пізнавального інтересу учнів до вивчення біології засобами науково-популярної літератури.
2. Формування та розвиток екологічних понять в процесі вивчення шкільного курсу біології.
3. Методи і прийоми здійснення міжпредметних зв'язків на уроках біології.
4. Організація на методика проведення самостійної роботи учнів з підручником.
5. Роль біологічного експерименту у засвоєнні шкільного курсу біології.
6. Методичні підходи реалізації проблемного навчання біології.
7. Роль диференційованих завдань у навчанні учнів біології.
8. Методика використання дидактичних ігор у процесі навчання біології.
9. Методика використання програмно-педагогічних засобів у навчанні біології.
10. Методика використання комп'ютерних технологій у навчанні біології.
11. Використання принципу історизму у навчанні учнів біології.
12. Методика використання алгоритмічних приписів у формування практичних умінь і навичок учнів з біології.
13. Методичні основи використання тестової перевірки знань та вмінь учнів з біології.
14. Роль екологічних задач у формуванні екологічної свідомості школярів при вивченні біології.
15. Методичні основи використання схематичної наочності у навчанні біології.
16. Роль домашнього біологічного експерименту та спостережень у засвоєнні учнями знань з біології.
17. Методика організації навчання біології учнів з початковим рівнем досягнень.
18. Методика використання біологічного експерименту як засобу створення проблемних ситуацій.
19. Розв'язування біологічних задач як засіб розвитку мислення школярів.

20. Педагогічна ефективність застосування навчальних колекцій у процесі вивчення біології.
21. Педагогічна ефективність використання у навчанні біології зошитів з друкованою основою.
22. Використання інтегрованого підходу у навчанні учнів біології.
23. Формування в учнів практичних умінь закладати і проводити експеримент з біології.
24. Порівняльна ефективність викладання біології за традиційною і нетрадиційною формами навчання.
25. Розвиток пізнавальної активності учнів на уроках біології.
26. Методичні особливості узагальнення і систематизації знань учнів з біології.
27. Застосування засобів навчання у шкільному курсі біології (на прикладі конкретної теми).
28. Екологічне виховання учнів у процесі навчання біології.
29. Реалізація міжпредметних зв'язків в процесі вивчення біології.
30. Формування в учнів вмінь та навичок розв'язувати біологічні задачі.
31. Біологічний експеримент як засіб розвитку пізнавального інтересу.
32. Використання проектної діяльності учнів з біології (на прикладі конкретної теми).

Рекомендована література за розділом I

Основна:

1. Гончар О. Д. Форми і методичні прийоми навчання біології: 7 кл.: Посіб. для вчителя. К., 2015. 112 с.
2. Гончар О. Д., Мороз І. В. Форми і методичні прийоми навчання біології: 6 кл.: Посіб. для вчителя. К., 2017. 142 с.
3. Загальна методика навчання біології: навч. посібник / І.В.Мороз, А.В. Степанюк, О.Д.Гончар та ін.; За ред. І.В. Мороза. К., 2006. 592с.
4. Кузнецова В.І. Методика викладання біології. Х., 2001. 176с.
5. Організація навчально-пізнавальної діяльності студентів з методики навчання біології. Посібник для вищих навчальних закладів /А.В. Степанюк, Л.С. Барна, Г.Я.Жирська, Н.Й.Міщук. Тернопіль, 2020.138 с.
6. Шулдик В.І. Курс методики викладання біології в модулях: Підручник для студентів, магістрів та молодих вчителів біології. К., 2000. 289 с.

Додаткова:

1. Демічева І.О. Завдання для контролю знань на уроках природознавства. 6 клас / І.О. Демічева, І.А. Свінченко. Харків, 2018. 64 с.
2. Задорожний К.М. Завдання для контролю знань на уроках біології. 7 клас / К.М. Задорожний. Харків, 2018. 62 с.
3. Задорожний К.М. Завдання для контролю знань на уроках біології. 8 клас / К.М. Задорожний. Харків, 2020. 61 с.
4. Мотивація на уроках біології. 8 клас / упорядн. Г.А.Опаренюк. К.: Шкільн. світ, 2012. 116 с.
5. Пуліна А.А. Матеріали для підготовки та проведення занять з природознавства у 5 класі. Частина 1. Харків, 2019. 141 с.
6. Пуліна А.А. Матеріали для підготовки та проведення занять з природознавства у 5 класі. Частина 2. Харків, 2013. 158 с. (Бібліотека журн. «Біологія»; вип. 7 (127)).
7. Свінченко І.А. Інтерактивні форми діяльності на уроках біології. Частина I Харків, 2011. 95 с. (Бібліотека журн. «Біологія»; вип. 5 (101)).
8. Свінченко І.А. Інтерактивні форми діяльності на уроках біології. Частина II Харків, 2011. 95 с. (Бібліотека журн. «Біологія»; вип. 5 (101)).
9. Токарівська Д.П. Лабораторні і практичні роботи з біології та природознавства: інструкції

- з безпеки життєдіяльності Харків, 2011. 126 с. (Бібліотека журн. «Біологія»; вип. 8 (104)).
10. Упатова І.П. Біологія. 8 клас: розробки уроків. Харків, 2011. 369 с.
11. Цуканова Є.О. Дидактичні матеріали до курсу природознавства. 5 клас. Харків, 2013. 123 с. (Бібліотека журн. «Біологія»; вип. 5 (125)).
12. Цуканова Є.О. Матеріали для роботи з природознавства за методом міні-проектів Харків, 2013. 107 с. (Бібліотека журн. «Біологія»; вип. 3 (123)).
13. Цуруль О.А. Збірник завдань для самостійної роботи студентів з методики навчання біології: Методичний посібник К., 2010. 61с.
14. Шамрай С.М. Біологічні дослідження: планування й проведення / С.М. Шамрай, К.М.Задорожний. Харків, 2010. 111 с. (Бібліотека журн. «Біологія»; вип. 12 (96)).
15. Яковлева Є. В. Уроки біології в 9 класі: Метод. посібн. для вчителів біології. Запоріжжя, 2019. 224 с.

РОЗДІЛ II. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ХІМІЇ

Зміст діяльності	Форми та методи діяльності	Термін виконання
Ознайомлення із змістом та завданнями практики	1. Консультації з керівниками практики від закладу вищої освіти. 2. Робота з методичною та навчальною літературою з предмету.	Настановча конференція
Ознайомлення з освітнім середовищем навчального закладу	1. Бесіди з директором школи та його заступниками щодо структури управління школою, системою освітньої та виховної роботи, режиму роботи, напрямками за якими працює школа. 2. Екскурсії по школі. 3. Закріплення здобувачів вищої освіти - практикантів за вчителями-предметниками, розподіл по класах. 4. Зустрічі, бесіди з вчителями, учнями закріплених класів.	Перший день практики
Вивчення матеріальної бази кабінету хімії	1. Ознайомлення з наявними в кабінетах дидактичним забезпеченням, технічним обладнанням, хімічними реактивами та посудом.	Перший тиждень
Складання індивідуального плану роботи на період практики	1. Ознайомлення з навчальними програмами, календарно-тематичними планами з хімії. 2. Консультація у групового керівника щодо складання індивідуального плану. Одержання від вчителя хімії конкретних навчально-методичних завдань.	Перші два дні
Ознайомлення з педагогічною діяльністю вчителя хімії	1. Відвідування уроків вчителя хімії в різних класах. 2. Бесіди з учителем. 3. Бесіда з заступником директора з навчальної роботи та вчителем хімії про особливості організації освітньої діяльності та вимоги до ведення шкільної документації.	Перший тиждень
Освітня діяльність вчителя хімії	1. Відвідування і складання аналізу уроків хімії вчителя та однокласника, складання самоаналізу власного уроку. 2. Розробка планів-конспектів уроків. 3. Підготовка й проведення уроків хімії різних типів.	Протягом практики

	4. Участь в шкільних педагогічних нарадах, засіданнях методичних об'єднань і т. ін. 5. Вивчення перспективного педагогічного досвіду вчителя хімії. 6. Участь в поліпшенні матеріальної бази кабінету хімії (виготовлення необхідних засобів наочності, розробка дидактичних матеріалів та ін.).	
Позакласна робота з предмету	1. Ознайомлення зі змістом роботи гуртків, факультативів та курсів за вибором. 2. Аналіз відвідування гуртків та курсів за вибором з хімії. 3. Участь у підготовці та проведенні індивідуальних додаткових занять з учнями з низьким рівнем навчальних досягнень та обдарованими дітьми. 4. Підготовка та проведення позакласного заходу з хімії.	Протягом практики
Підведення підсумків педагогічної практики	1. Оформлення необхідної звітної документації. 2. Відвідування засідання педагогічної ради школи.	Останній тиждень практики

Рекомендована література за розділом II

Основна :

1. Блажко О.А. Загальна методика навчання хімії: Навчальний посібник. Вінниця: «Едельвейс і К», 2008. 242 с.
2. Шиян Н.І. Методика навчання хімії: навчальний посібник. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2023. 332 с.
3. Модельна навчальна програма «Хімія. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автор Григорович О. В.). 2023. 68 с.
4. Величко Л. П., Вороненко Т. І., Нетрибійчук О. С. Навчання хімії учнів основної школи: методичний посібник. Київ: «КОНВІ ПРІНТ», 2019. 192 с.
5. Буринська Н.М. Методика викладання хімії (теоретичні основи). К.: Вища школа, 1987. 255 с.
6. Самойленко П.В. Методика навчання хімії: навчально-методичний комплект : навчально-методичний посібник. Чернігів : Десна Поліграф, 2020. 320 с.
7. Методика викладання шкільного курсу хімії: Посібник для вчителя / Н.М. Буринська, Л.П. Величко, Л.А. Липова та ін.; Під ред. Н.М. Буринської. К.: Освіта, 1991. 350 с.
8. Максимов О.С. Методика викладання хімії: Практикум: Навчальний посібник. К.: Вища школа, 2004. 167 с.
9. Пасічник М.В., Ющишина Г.М., Гаркович О.Л. Методика навчання хімії: навчальний посібник. Миколаїв, 2018. 260 с.
10. Староста В.І., Ярошенко О.Г. Тестові завдання з методики навчання хімії: Навчальний посібник. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. 75 с.

Додаткова:

1. Буринська Н.М. Викладання хімії у 8–9 класах загальноосвітніх навчальних закладів: Методичний посібник для вчителів. К.: Ірпінь: Перун, 2001. 240 с.
2. Буринська Н.М., Величко Л.П. Викладання хімії у 10–11 класах загальноосвітніх навчальних закладів: Методичний посібник для вчителів. К.: Ірпінь: Перун, 2002. 240 с.
3. Величко Л.П., Буринська Н.М., Вороненко Т.І., Лашевська Г.А., Титаренко Н.В. Навчання хімії у старшій школі на академічному рівні: монографія. К.: Педагогічна думка, 2013. 216 с.

4. Величко Л.П. Теорія і практика навчання органічної хімії у загальноосвітніх навчальних закладах: Монографія. К.: Генеза, 2006. 330 с.
5. Попель П.П. Хімія учителю. 7-8 кл.: навч.-метод. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2009. 144 с.
6. Попель П.П. Хімія учителю. 9-10 кл.: навч.-метод. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2010. 144 с.
7. Іваха Т.С. Збірник завдань для самостійної роботи студентів з методики навчання хімії: навчальний посібник для студентів хімічних спеціальностей. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. 71 с.
8. Іваха Т.С., Блажко О.А. Тестові завдання з методики навчання хімії: навчальний посібник. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2009. 124 с.
9. Хімія: підручники для учнів 7-11 класів закладів загальної середньої освіти.
10. Методи підвищення ефективності навчання на уроках хімії. Х.: Вид. група «Основа», 2010. 106 с.
11. Методична скринька вчителя хімії / Уклад. К. М. Задорожний. Х.: Вид. група «Основа», 2010. 124 с.
12. Тиждень хімії в школі. Випуск 2 / Упоряд. К. М. Задорожний, Л. М. Зламанюк. Х.: Вид. група «Основа», 2007. 144 с.
13. Хімія в завданнях: 7 – 9 кл. : навч. посібник / Л. П. Величко, Т. І. Вороненко, Н. В. Титаренко. К. : Видавничий дім «САМ», 2017. 168 с.
14. Медіаграмотність на заняттях з хімії. Навчальне видання / Григорович О. За редакцією Волошенюк О., Іванов В. Київ : АУП, ЦВП, 2020. 53 с.
15. Підготовка обдарованих учнів до олімпіадних змагань з хімії: навчально-методичний посібник / уклад.: Бондар Л. О., Сєверін Л. Є., Хорошилов Г. Є., Шиліна Ж. І. Харків: Друкарня Мадрид, 2020. 131 с.

РОЗДІЛ III. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ФІЗИКИ

Зміст навчальної роботи з фізики:

- ознайомлення з організацією діяльності школи;
- складання плану навчально-виховного процесу та проведення уроків, позакласних заходів з фізики;
- відвідування, обговорення та наступний аналіз уроків і позакласних заходів з фізики;
- участь у роботі методичного об'єднання вчителів фізики, в засіданнях педагогічної ради школи за результатами педагогічної практики, в підсумкових заходах з педпрактики;
- виготовлення дидактичних матеріалів, унаочнення;
- виконання обов'язків помічника класного керівника в закріпленому за практикантом класі;
- проведення дослідження і вивчення особистості окремого учня класу з подальшим написанням його психолого-педагогічної характеристики;
- проведення виховних заходів з учнями класу.

Зміст позакласної роботи з фізики:

підготовка та проведення позакласної роботи з фізики (тижнів фізики, бесід, диспутів, вечорів, екскурсій), робота з батьками (відвідування учнів удома, індивідуальні бесіди).

Зміст дослідницької роботи :

- вивчення психолого-педагогічної та науково-методичної літератури;
- узагальнення досвіду вчителів з викладання фізики в школі;
- наукові педагогічні спостереження, проведення елементів експериментального дослідження за темою курсової роботи.

Під час проходження педагогічної практики в школі студент-практикант:

1) проводить не менше 2 уроків на тиждень (студента допускають до проведення уроків тільки за наявності конспекту уроку, підписаного вчителем фізики або керівником практики від кафедри фізики і методики навчання фізики, астрономії);

2) відвідує уроки і бере участь в їх аналізі (не менше 10 уроків на тиждень, що проводять учителі фізики та студенти-практиканти згідно з розкладом відвідувань та взаємовідвідувань);

3) готує і проводить не менше 2 позакласних заходів з фізики та виховні заходи з учнями класу;

4) відвідує позакласні заходи, що проводять учителі та студенти-практиканти і бере участь в їх аналізі.

Рекомендована література за розділом III

Основна:

1. Апуневич С. В. Сучасні підходи до викладання фізики // Педагогіка і психологія професійної освіти: наук.-метод. журн. 2013. № 2. С. 51–57.
2. Бар'яхтар В. Г., Довгий С. О., Божинова Ф. Я. Фізика. 7 клас: Підручник. Х., 2017. 255 с.
3. Бар'яхтар В. Г., Довгий С. О., Божинова Ф. Я. Фізика. 8 клас: Підручник. Х., 2021. 240 с.
4. Бар'яхтар В. Г., Довгий С. О., Божинова Ф. Я. Фізика. 9 клас: Підручник. Х., 2020. 271 с.
5. Вивчення фізики в 7 класі 12-річної школи: Метод. посіб. /О.І. Бугайов, М.В. Головка, Л.А. Закота та ін. К.: Шк. світ, 2007. 128 с.
6. Кирик Л.А. Усі уроки фізики 9 клас /Л.А. Кирик. Харків: Основа, 2009. 288 с.
7. Ненашев І.Ю. Фізика, 8 клас: Збірник задач /І.Ю. Ненашев. 2-ге вид. випр. Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2009. 176 с.
8. Бабаєва Н.А., Коробова І.В. Шкільний фізичний експеримент у 7-9 класах: навч.-метод. посіб. Херсон : ПП Вишемирський В.С., 2014. 328 с.
9. Фізика 7-9 класи. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів (затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804).

Додаткова:

1. Грудинін Б.О. Поради вчителю: дослідницькі проекти з фізики в старших класах. – Суми: видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2016. 72 с.
2. Заболотний В.Ф., Мисліцька Н.А., Слободянюк І.Ю. Хмаро орієнтовані технології навчання: навчально-методичний посібник. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД, 2020. 144 с.
3. Заболотний В.Ф., Слободянюк І.Ю., Мисліцька Н.А. Дидактичні можливості використання веб-орієнтованих технологій під час навчання фізики в класах гуманітарного профілю. Інформаційні технології і засоби навчання. 2018. Том 65. №3. С. 53-65. URL: <https://doi.org/10.33407/itlt.v65i3.2074>
4. Іванова Ж.В. Фізика. 8 клас: Розробки уроків. Х.: Видавництво «Ранок», 2008. 256 с.
5. Іванова Ж.В. Фізика. 9 клас: Розробки уроків. Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2009. 256 с.
6. Коршак Є.В., Миргородський Б.Ю. Методика і техніка шкільного фізичного експерименту. Практикум: Навчальний посібник для пед. інститутів. К.: Вища школа. Головне вид-во, 1981. 280 с.
7. Песін О.І. Фізика. 7 клас: Методика викладання. Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2007. 192 с.
8. Позакласні заходи з фізики. Х.: Основа, 2005. 112 с.
9. Старощук В. Цікаві демонстрації з фізики. Частина II. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2003. 88 с.
10. Старощук В. Цікаві демонстрації з фізики. Частина III. Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2005. 68 с.

РОЗДІЛ IV. ЗМІСТ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Організаційний період (один тиждень)

1. Вивчення плану роботи школи та визначення тих виховних заходів, які будуть проводитися у школі в період проходження практики.
2. Проведення бесіди з класним керівником з проблем виховної роботи, з питань розвитку колективу дітей, їх міжособистісних стосунків.

3. Проведення першої зустрічі з учнями класу.
4. Ознайомлення з планом виховної роботи класного керівника.
5. Вивчення стилю взаємин класного керівника з учнями класу.
6. Апробування форм роботи по залученню дітей до планування.
7. Відвідування та аналіз виховних заходів, які проводяться в класі, в школі.
8. Складення індивідуального плану роботи студента-практиканта на період педагогічної практики.

Основний період (чотири тижні)

1. Апробація методик з вивчення особистості учнів та учнівського колективу.
2. Ознайомлення із методичною роботою класного керівника.
3. Участь у роботі шкільного методичного об'єднання класних керівників.
4. Ознайомлення із досвідом роботи кращих вчителів школи.
5. Спрямування роботи органів учнівського самоврядування.
6. Проведення години класного керівника.
7. Підготовка колективної творчої справи (визначення виховної мети, варіантів проведення справи, організація поділу колективу на групи, проведення колективного планування справи, вибори організаторів, допомога в розробці програми КТС, організація роботи в групах по виконанню завдань).
8. Проведення колективної творчої справи.
9. Організація дозвілля учнів (КВК, конкурси, туристичні походи, розважальні вечори тощо).
10. Проведення роботи з важковиховуваними учнями (діагностування індивідуальні бесіди, консультації та ін.).
11. Організація роботи з батьками (батьківські збори, конференції, вечори, тренінги та ін.).
12. Збір матеріалів з проблем наукового дослідження, проведення констатуючого експерименту для виявлення рівня розв'язання визначеної проблеми в практичних умовах.

Завершальний період (останній тиждень)

1. Проведення анкетування «студент очима вчителя», «студент очима класного керівника».
2. Збори в класному колективі.
3. Засідання педагогічної ради.
4. Оформлення звітної документації:
 - матеріали педагогічної діагностики;
 - психолого-педагогічна характеристика на колектив з використанням матеріалів педагогічної діагностики;
 - два конспекти проведених виховних заходів (з фотодокументами, з роздатковими матеріалами);
 - сценарій виховного заходу з психолого-педагогічним аналізом його проведення;
 - твір-роздум «Мій індивідуальний стиль професійної діяльності»

Групові завдання

1. Ознайомлення з рекомендованою психологічною літературою.
2. Проведення методу спостереження за психологічними особливостями учнівського колективу, встановлення рівня розвитку колективу та його структури.
3. Проведення методу «Соціометрія», аналіз та інтерпретація одержаних результатів.
4. На основі отриманих діагностичних даних скласти психологічну характеристику учнівського колективу.
5. Скласти психологічний аналіз проведених виховних та навчальних заходів з описом основних вікових особливостей розвитку учнів.

Орієнтовні виховні завдання та напрямки виховної роботи в 5-6 класах

1. Вивчення індивідуальних особливостей учнів, їх інтересів та потреб.

2. Формування дружнього, організованого колективу через активізацію форм індивідуального впливу та колективної виховної роботи.
3. Орієнтація кожного учня на розвиток його нових психологічних можливостей; проектування особистості, організація та управління процесами розвитку.
4. Прищеплення учням навиків планування своїх дій на день, тиждень, місяць, дотримуватися виконання свого плану, брати самозобов'язання та вчитись звітувати.
5. Поглиблення розуміння учнями змісту етичних норм і правил.
6. Виховання в учнів позитивних рис характеру: обов'язковості, чесності, організованості, щирості, поваги до старших, вимогливості до себе.
7. Сприяння розвитку мовленнєвої культури учнів, вміння спілкуватись, висловлювати свою думку.
8. Розвиток інтересу до навчання, формування потреби постійно активізувати свою пізнавальну діяльність.
9. Формування в учнів потреби в громадській діяльності, виховання бажання і готовності, виконувати доручення.
10. Формування вміння бачити позитивне у природі, творах мистецтва, в людських взаєминах.
11. Виховання свідомої дисципліни, бережливого ставлення до державного власного майна.
12. Навчання методам підтримки доброго здоров'я, особистої гігієни.
13. Прилучення учнів до скарбів української народної творчості.

Орієнтовні форми виховної роботи

- Екскурсії, походи «Край рідний, серцю дорогий»
- Свята, вечори «Чарівна мелодія скрипки», «Українська народна балада»
- Конкурс малюнків «Мій рідний край», «Квіти на українському рушнику»
- Аукціон народної творчості
- Турнір знавців поезії
- Прокладання «екологічних стежок»
- Змагання і спартакіади «Старти надій», «Козацькі забави»
- Лицарські турніри
- Організація пересувних виставок «Моя мова – мова материнська»
- Підготовка і видання «Книг пам'яті» та ін.

Орієнтовні виховні завдання та напрямки виховної роботи в 7-8 класах

1. Продовження вивчення індивідуальних особливостей учнів, їх інтересів та потреб.
2. На основі результатів діагностики допомагати учням у пізнанні власного характеру, у боротьбі зі своїми негативними рисами, у вихованні позитивних якостей.
3. Орієнтація учнів на аналіз власних дій, планування своєї роботи, навчання прийомам самоконтролю.
4. Виховання в учнів позитивних рис характеру, волі, чесності, самокритичності, альтруїзму, поваги до старших, взаємодопомога, гідності, принциповості.
5. Формування в учнів вміння спілкуватися, стисло висловлювати свою думку, збагачувати свій словниковий запас, готувати їх до публічних виступів.
6. Розвиток навчально-пізнавальних потреб і здібностей учнів, допомога їм у науковій орієнтації своєї навчальної діяльності.
7. Сприяння виробленню в учнів на основі загальнолюдських цінностей норм етики моральної самооцінки, формування їх моральних переконань.
8. Формування вміння і навичок використовувати досягнення мистецтва для пізнання природи, життя людей, самого себе, прищеплювати бажання берегти і примножувати оточуючу красу.
9. Виховання в учнів поваги до держави, її законів до праці, людей праці.
10. Роботи над підвищенням самостійності учнівського самоврядування в плані, організації і аналізу повсякденної діяльності.

11. Залучення учнів до соціально значущої діяльності, формування в них потреби в громадській роботі, розширенням зв'язків з трудовими і громадськими колективами.
12. Виховання в учнів потреби до самовдосконалення на ґрунті знань традицій, свят, обрядів і звичаїв свого народу, фольклору.
13. Робота над забезпеченням дієвого зв'язку з батьками у становленні особистості.
14. Формування учнівського колективу, міжособистісних взаємин та ціннісно-орієнтаційної єдності в ньому.

Орієнтовні форми виховної роботи

7 клас

- Виховні години «Чи знаєш ти себе?», «Рубежі, тобою намічені», «Красиве у житті», «Книга вчить», «З вірою в себе», «Про мене. Про тебе. Про нього», «Формула спілкування», «Як з'являються інтереси?», «Як подолати свої недоліки?»

Інші форми роботи.

- Турнір «Що я знаю про позитивні риси особистості?»
- Диспути «Контроль і самоконтроль, з чого вони починаються?», «Нвіщо я прожив день, якщо не пізнав чогось нового?»
- Огляди преси «Цікаве у світі».
- Конкурс «Мій характер у малюнках».
- Суд над шкідливими звичками.
- Анкета «Чи можеш ти назвати себе розумнішим від свого товариша?»
- Анкета думок з приводу негідного вчинку однокласника
- Конкурс творів «Що для мене Батьківщина?»
- Подорож у народну творчість «Пісні мого краю»
- Діалог двох «Про новий кінофільм, книгу, подію»
- Конкурс ерудитів
- Єралаш «Один день із життя класу», різні гумористичні ситуації
- Естафета улюблених занять (вільний час вдома)
- Уроки пам'яті
- Походи по району
- Екскурсії до музеїв області
- Віртуальна подорож «По континентах»
- Створення книги Дружби (матеріали про клас)
- Поетичний струмочок – читання улюблених віршів (напам'ять із збірок) та ін.

8-9 класи

- Виховні години «На порядку денному твій характер», «Твоя майбутня професія – яка вона?», «Людина завжди повинна йти вперед», «Пошуки свого «Я» або «Шлях до себе», «Що значить цікава людина?», «Як навчитися глибше у все вникати?», «Ти і колектив», «Про силу, волю і мужність, як їх розвивати?»

Інші форми роботи:

- Анкета сповідь «Чому я такий?»
- Твори «Делікатність і тактовність поряд зі мною», «Як я розумію поняття «патріот?»»
- Анкета «Хочу позбутися негативних рис характеру»
- Конкурс гострословів (дотепне слово)
- Екскурсії до музеїв області
- Походи місцями бойової і трудової слави району
- Читацька конференція
- Лекції дільничого лікаря
- Аукціон народної мудрості
- Уроки пам'яті, мужності
- Пам'яті небесної сотні

- Діалог «Досліджуючи проблему...» та ін.

Рекомендована література за розділом IV

Основна:

1. Методика виховної роботи. Курс лекцій / О. В. Столярченко, Н. Б. Хамська, І. Л. Холковська. Вінниця, 2016. 172 с.
2. Галузяк В. М. Діагностичний інструментарій класного керівника / В. М. Галузяк, І. Л. Холковська. Вінниця, 2012. 200 с.
3. Каплінський В. В. Основи виховної діяльності вчителя фізичної культури: навчальний посібник. Вінниця, 2014. 298 с.
4. Білецька І. О. Методи і засоби особистісно-орієнтованого виховання: навчально-методичний посібник. Умань, 2009. 148 с.
5. Демянюк Т. Духовно-моральне виховання особистості : інноваційний підхід Позакласний час плюс. 2018. №11. С. 2-44.
6. Професійне становлення особистості майбутнього вчителя: монографія / Акімова О., Галузяк В. [та ін.]. Вінниця, 2018. 328 с.

Додаткова:

1. Коваленко С. Є. Сучасні педагогічні технології та їх застосування у виховній роботі закладу. Позакласний час плюс. 2018. №7. С. 15-26.
2. Ковтун Г. І. Реформування вищої педагогічної освіти України в умовах євроінтеграції. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2015. № 2. С. 329-277
3. Максимова Н. Ю. Психологія девіантної поведінки: навчально-метод. посібник. К., 2011. 520 с.
4. Фрицюк В. А. Професійний саморозвиток майбутнього педагога: монографія. Вінниця, 2016. 368 с.

Інформаційні ресурси:

http://pidruchniki.com/1971051835022/pedagogika/osnovni_napryami_vihovannya

<http://osvita.ua/school/method/upbring/6602/>

<http://readbookz.com/book/172/5489.html>

Стандарти і рекомендації із забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти, 2015 рік (переклад Національного Еразмус+ офісу в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.enqa.eu/indirme/esg/ESG%20in%20>

4. Бази практики.

Педагогічна практика в закладах загальної середньої освіти проходить переважно в 5-9 класах загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв м. Вінниці і Вінницької області на підставі укладених договорів (за місцем проходження).

5. Організація і керівництво практикою

Діяльність керівників педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти здійснюється у п'ять етапів: підготовчий, початковий, основний, підсумковий, етап організаційної роботи після педпрактики.

На *підготовчому етапі* керівник педагогічної практики від фахової кафедри виконує таку роботу:

- вивчає досвід щодо якісного й ефективного проведення педагогічної практики;
- здійснює розподіл здобувачів по школах і готує службову записку, яка за підписом завідувача кафедри біології подається декану факультету;
- вирішує різні організаційні питання.

На *початковому етапі*:

- керівник педагогічної практики від фахової кафедри, разом з керівниками від кафедр (хімії та методики навчання хімії; фізики і методики навчання фізики, астрономії; психології та соціальної роботи), працівниками бібліотеки, організовує й проводить настановну конференцію з питань педагогічної практики;
- у перший день практики керівник педагогічної практики від фахової кафедри організовує зустріч здобувачів-практикантів з директором школи або заступником директора з навчальної роботи, завідувачем методичного об'єднання школи, вчителями;
- протягом першого тижня керівник педагогічної практики від фахової кафедри організовує відвідування уроків учителів і проводить зі студентами їх аналіз;
- у кінці першого тижня керівник практики затверджує індивідуальні плани роботи здобувачів-практикантів;
- керівник практики допомагає студентам скласти розклад залікових уроків, позакласних заходів, взаємовідвідування студентами уроків, днів самостійної роботи;
- керівник практики аналізує стан проходження студентами педпрактики і вживає відповідні заходи для його покращення.

На основному етапі виконується така робота:

- керівники практики від кафедр (біології, хімії та методики навчання хімії; фізики і методики навчання фізики, астрономії; психології та соціальної роботи) забезпечують поточний контроль за проходженням практики здобувачів;
- керівники практики надають студентам консультації з планування уроків і складання планів-конспектів окремих уроків, підготовки наочних посібників та використання технічних засобів навчання, проведення позакласних заходів;
- керівники практики відвідують й аналізують уроки практикантів, проводить бесіди зі студентами, керівниками шкіл, учителями, ознайомлюються з документацією практикантів, відвідують позакласні заходи, беруть участь у їхньому обговоренні;
- керівник педагогічної практики від фахової кафедри бере участь у роботі педагогічної ради школи за підсумками практики;

На підсумковому етапі педагогічної практики керівники практики від кафедр (біології, хімії та методики навчання хімії; фізики і методики навчання фізики, астрономії; психології та соціальної роботи) забезпечують:

- перевірку документації, яку подали студенти-практиканти, та її оцінку;
- організацію та проведення зборів педагогічного колективу школи за підсумками педагогічної практики, на яких дають характеристику роботи здобувачів-практикантів і виставляють оцінки за педпрактику;
- своєчасне виставлення оцінок за педагогічну практику у відомості та залікові книжки.

Після завершення педагогічної практики керівники практики виконують такі види діяльності:

- керівники практики від кафедр (хімії та методики навчання хімії; фізики і методики навчання фізики, астрономії; психології та соціальної роботи) аналізують результати педагогічної практики за затвердженою схемою й подають їх разом з документацією здобувачів керівникові педпрактики від кафедри біології не пізніше, ніж через п'ять днів після закінчення педагогічної практики;
- керівник педагогічної практики від кафедри біології вивчає й аналізує документацію здобувачів, складає звіт про результати практики й подає його завідувачу кафедри біології;
- керівники практики від кафедр (біології, хімії та методики навчання хімії; фізики і методики навчання фізики, астрономії; психології та соціальної роботи) беруть участь у науково-методичній конференції «Педагогічна практика в системі професійного становлення майбутнього фахівця».

Діяльність студента під час педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти.

Студент має право:

- вносити пропозиції щодо вдосконалення навчального процесу в школі, організації педагогічної практики, брати участь у конференціях і нарадах;
- одержувати консультації вчителя і керівника практики з усіх питань проведення педагогічної практики;
- користуватися бібліотекою, навчальними та методичними кабінетами школи.

Студент зобов'язаний:

- виконувати всі види робіт, передбачені програмою педагогічної практики;
- проводити свою діяльність згідно з вимогами Статуту школи, правилами внутрішнього розпорядку;
- виконувати розпорядження адміністрації школи, класного керівника, вчителя-предметника, керівника педагогічної практики;
- ретельно готуватися до уроків і позакласної роботи;
- вчасно й охайно вести документацію педагогічної практики;
- бути для учнів взірцем морально-етичних норм поведінки, мовленнєвої діяльності, інтелекту;
- бути організатором психологічного клімату й керівником в учнівському колективі.

6. Підведення підсумків практики

Підсумки педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти проводяться упродовж наступного після практики робочого тижня поточного навчального року.

Основним документом щодо завершення педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти є письмовий звіт, підписаний керівником від бази практики.

Структура письмового звіту визначається робочою програмою практики. В письмову звіт мають знайти відображення відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, організація його діяльності, висновки та пропозиції.

Письмовий звіт разом з іншими документами з практики (щоденник, характеристика тощо) подаються керівникам від кафедр (біології, хімії та методики навчання хімії; фізики і методики навчання фізики, астрономії; психології та соціальної роботи). Оцінка за педагогічну практику виставляється у погодженості з усіма, хто має відношення до студента-практиканта, виходячи з оцінок з таких показників:

- якість проведення уроків;
- якість проведення виховних заходів з предмета;
- якість проведення загальнопедагогічних виховних позакласних заходів;
- виконання завдань з психології і педагогіки;
- ведення документації;
- ставлення до педпрактики;
- характеристики роботи студента від баз практики.

Звіт з практики студент захищає (з диференційованою оцінкою) протягом п'яти днів після закінчення практики. Керівник фахової кафедри вносить оцінку (диференційовану) в заліково-екзаменаційну відомість і в залікову книжку студента. Результати практики обговорюються на кафедрах, на Вченій раді факультету.

Студентам, які не виконали програму практики з поважних причин, практика продовжується на відповідний термін без відриву від навчальних занять в університеті.

Студенти, які без поважних причин не пройшли педагогічну практику, чи отримали незадовільну оцінку при складанні диференційованого заліку з практики відраховуються з університету.

Вимоги щодо структури та оформлення письмового звіту та інших документів з практики

Структура звіту:

1. Цілі і завдання педагогічної практики. Навчально-методична проблема, над якою працює школа. Тема, над якою працює вчитель-предметник. Аналіз форм, методів і засобів досягнення результатів у роботі вчителя.
2. Конспекти 24 уроків (по 8 уроків з біології, хімії, фізики) з розробками дидактичних матеріалів.
3. Аналіз уроку вчителя-предметника (біології, хімії, фізики).
4. Аналіз уроку однокурсника.
5. Самоаналіз уроку.
6. Щоденник студента-практиканта.
7. Щоденник спостережень.
8. ІНДЗ.
9. Сценарій і аналіз позаурочного заходу з предмету (біології, хімії, фізики).
10. Фотоматеріали.

7. Критерії та методи оцінювання програмних результатів практики

Розподіл балів, які отримують студенти за виконані завдання педагогічної практики в закладах загальної середньої освіти

№ п/п	Вид роботи, що оцінюється	Максимальна кількість балів
1	Навчальна робота з біології	25
2	Навчальна робота з хімії	25
3	Навчальна робота з фізики	25
4	Виховна робота (психолого-педагогічна)	25
Всього:		100

Розподіл рейтингових балів та критерії оцінювання видів діяльності здобувачів

№ з/п	Види практичних завдань	К-ть балів	Критерії оцінювання
1	Аналіз уроку вчителя-предметника (іншого студента-практиканта).	3	Уміння студента здійснювати аналіз уроку (структуру і зміст уроку, методи і прийоми роботи учителя та учнів, розподіл часу за етапами уроку і видами діяльності, прийоми розвитку пізнавальних здібностей учнів, показники наявності пізнавального інтересу, рівень засвоєння знань учнями, характеристика особливостей даного уроку).
2	Відвідування та аналіз уроку керівниками практики (по 1 уроку з біології, хімії, фізики).	15	Уміння студента проводити різні типи уроків: наявність плану-конспекту уроку; відповідність структури уроку його типу; доцільність і тривалість кожного з етапів уроку; аналіз методів, форм та засобів навчання; використання технічних засобів навчання; забезпечення зворотного зв'язку між вчителем і учнями; створення

			проблемних ситуацій; комунікативні уміння студента; доступність послідовність і логічність викладання; культура мови; педагогічний такт; емоційність та естетичність; якість та обсяг зроблених записів на дошці; володіння студентом навчальним матеріалом та сучасної українською термінологією; творчий підхід до проведення уроку; міжпредметні зв'язки; зв'язок нового матеріалу з раніше вивченим; елементи профорієнтаційної роботи; прийоми активізації пізнавальної діяльності учнів; наявність дидактичного забезпечення уроку.
3	Плани-конспекти уроків з біології, хімії, фізики.	24	Уміння студента складати плани-конспекти уроків: дотримання структури написання плану-конспекту уроку; науковість, доступність та повнота викладу навчального матеріалу; комплексне використання форм, методів та засобів навчання; доцільність форм перевірки знань учнів; використання нових педагогічних технологій навчання.
4	Самоаналіз уроків (з біології, хімії, фізики).	3	Уміння студента роботи самоаналіз уроку (відповідність уроку навчальній програмі, формування на уроці загально навчальних та предметних умінь, реалізація навчально-виховних завдань, обґрунтованість вибраної структури і методичних прийомів проведення уроку, аналіз діяльності учнів на уроці; форми організації навчальної діяльності учнів, використання засобів навчання.
5	Проведення та аналіз позакласних виховних заходів (з біології, хімії, фізики).	6	Організаційні уміння студента (чіткість, організованість, злагодженість у проведенні позакласного заходу, готовність учнів до роботи); уміння визначати зміст позакласного заходу з предмета (актуальність теми, змістова спрямованість, логічність, послідовність, цілеспрямованість, зв'язок з життям); уміння враховувати вікові та індивідуальні особливості учнів, використовувати оптимальні методи та прийоми стимулювання пізнавальної активності учнів; виховна спрямованість заходу.
6	Психологічна діагностика (результати анкетування, тестування, спостереження, інші методи вивчення	10	Здатність проводити запропоновані психологічні методики вивчення колективу. Уміння інтерпретувати отримані результати.

	учнівського колективу)		
7	Психолого-педагогічна характеристика класного колективу з використанням матеріалів психологічної діагностики	5	Дотримання структури написання характеристики; здатність застосовувати матеріали психологічної діагностики; уміння аналізувати отриманий матеріал.
8	Виховний захід (сценарій, психологічний аналіз). Захід проводиться за присутності керівника практики.	5	Уміння психологічного обґрунтування змісту й форми проведення виховного заходу; відповідність роботи спільним задачам виховання підростаючого покоління, рівню розвитку дитячого колективу, віковим особливостям школяра. Прояв умінь переконливо, чітко й емоційно розкрити перед школярами мету й завдання здійснюваного заходу. Прояв комунікативних, організаторських умінь. Уміння визначати причини успіхів, невдач, помилок.
9	Виконання ІНДЗ з предмета (на вибір): 1.Вивчення передового педагогічного досвіду вчителя предметника; 2.Власноруч записаний відеоурок учителя предметника з методичним супроводом; 3.Власний відеоурок з методичним супроводом; 4.Стаття науково-методичного характеру.	9	Уміння здобувачів вивчати перспективний педагогічний досвід (адреса до досвіду, тема досвіду роботи, короткий зміст передового досвіду, рівень творчої новизни, рівень наукової обґрунтованості, тривалість функціонування досвіду, характер матеріалів про передовий досвід, результативність і пропаганда досвіду, приклади методичних розробок вчителя).
10	Захист педагогічної практики та оформлення звітної документації (з предмета).	15	Своєчасність подачі звіту з педагогічної практики; доповідь змістовна, чітка, логічна і повністю відображає основні аспекти проходження педагогічної практики; наявність правильних відповідей на всі поставлені запитання; наявність ілюстративного матеріалу.
11	Захист педагогічної практики та оформлення звітної документації (з виховної роботи)	5	Своєчасність здачі звіту, вміння узагальнити отримані результати та висновки, підготувати звіт; змістовність, науковість, аргументованість, самостійність. Відповіді на запитання.

Всього:	100	
---------	-----	--

Результат освітньої діяльності здобувача вищої освіти оцінюється згідно з Критеріями оцінювання знань і вмінь здобувачів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського за такими рівнями і критеріями:

Оцінка за шкалами ECTS, столболовою, розширеною	Критерії оцінювання	Рівень досягнень студента
А 90-100 балів ВІДМІННО	➤ вчасно прибули до виробничої бази практики; ➤ сумлінно виконували обов'язки здобувачів-практикантів; ➤ робочий день здобувачів-практикантів у навчальному закладі тривав у межах 6 годин; ➤ проводили уроки на високому науково-методичному рівні більшість уроків оцінені на «відмінно»; ➤ апробували раціональні форми роботи на уроках (біології, хімії, фізики), ➤ застосовували ефективні методи і прийоми роботи; ➤ у першій половині практики в присутності керівника практики провели заліковий позакласний захід із предмета на високому організаційному та методичному рівні; ➤ відвідали та обговорили виховні заходи інших здобувачів-практикантів; ➤ займалися взаємовідвідуванням навчальних занять інших здобувачів-практикантів із наступним їхнім аналізом; ➤ вивчили учнівський колектив; ➤ ознайомилися з досвідом роботи вчителів-предметників навчального закладу; ➤ надали допомогу школі в обладнанні кабінету; ➤ якісно підготували та вчасно подали на перевірку звітну документацію з педпрактики; ➤ на високому методичному рівні провели профорієнтаційну роботу.	ВІСОКИЙ
В 80-89 балів ДУЖЕ ДОБРЕ	➤ сумлінно виконували обов'язки здобувачів-практикантів; ➤ одержали інструктаж на настановній конференції; ➤ вчасно прибули до виробничої бази практики; ➤ робочий день студента-практиканта в навчальному закладі тривав близько 6 годин; ➤ проводили уроки на високому та достатньому науково-методичному рівні; ➤ більшість уроків оцінені вчителями та керівниками практики на «відмінно» і «добре»; ➤ намагалися апробувати раціональні форми роботи на уроках (біології, хімії, фізики); ➤ застосовували різноманітні методи і прийоми роботи на уроках; ➤ у присутності керівника практики провели заліковий позакласний захід з предмета; ➤ відвідали та обговорили виховні заходи інших здобувачів-практикантів;	ВІСОКИЙ

	➤ займалися взаємовідвідуванням навчальних занять здобувачів-співкурсників із наступним їхнім аналізом; ➤ вивчили учнівський колектив; ➤ ознайомилися з досвідом роботи вчителів-предметників навчального закладу; ➤ на належному методичному рівні провели профорієнтаційну роботу; ➤ мали незначні зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з педпрактики.	
С 75-79 балів ДОБРЕ	➤ сумлінно виконували обов'язки здобувачів-практикантів; ➤ одержали інструктаж на настановній конференції; ➤ вчасно прибули до виробничої бази практики; ➤ робочий день студента-практиканта в навчальному закладі тривав близько 6 годин; ➤ проводили уроки на достатньому науково-методичному рівні; ➤ більшість уроків оцінені вчителями та керівниками практики на «добре»; ➤ продемонстрували вміння працювати на уроках біології та хімії; ➤ у присутності одного з методистів провели залікові позакласні заходи із біології та хімії; ➤ відвідали та обговорили виховні заходи інших здобувачів-практикантів; ➤ займалися взаємовідвідуванням навчальних занять здобувачів-співкурсників із наступним їхнім аналізом; ➤ не провели на високому методичному рівні профорієнтаційну роботу; ➤ мали зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з педпрактики.	ДОСТАТНІЙ
D 60-74 балів ЗАДОВІЛЬНО	➤ недобросовісно виконували обов'язки здобувачів-практикантів; ➤ проводили уроки на достатньому або низькому науково-методичному рівні; ➤ більшість уроків оцінені вчителями та методистами на «добре» та «задовільно»; ➤ продемонстрували недостатні вміння працювати на уроках біології та хімії; ➤ не використовувалися різноманітні методи та прийоми на уроках біології та хімії; ➤ провели залікові позакласні заходи із біології та хімії на низькому організаційному рівні; ➤ проігнорували взаємовідвідування; ➤ не продемонстрували належного рівня сформованості професійно-педагогічних умінь; ➤ мають суттєві зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з педпрактики.	ЗАДОВІЛЬНИЙ

Е 50-59 балів ДОСТАТНЬО	➤ недобросовісно виконували обов'язки здобувачів-практикантів; ➤ присутність у навчальному закладі була епізодичною (у дні проведення уроків); ➤ проводили уроки на низькому науково-методичному рівні; ➤ більшість уроків оцінені вчителями та методистами на «задовільно»; ➤ не продемонстрували вміння працювати на уроках біології та хімії; ➤ не використовувалися різноманітні методи та прийоми на уроках біології; ➤ провели залікові позакласні заходи із біології та хімії на низькому організаційному рівні; ➤ проігнорували взаємовідвідування; ➤ недостатньо вивчили учнівський колектив; ➤ були відсутніми на настановній та підсумковій конференціях; ➤ не продемонстрували належного рівня сформованості професійно-педагогічних умінь; ➤ мають суттєві зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з педпрактики.	НИЗЬКИЙ
Fx 35-49 балів НЕЗАДОВІЛЬНО	Студент-практикант не виконав програми педагогічної практики. При отриманні незадовільної оцінки за практику студент зобов'язаний пройти її повторно у визначений відповідальним керівником і вільний від занять в університеті час.	НЕЗАДОВІЛЬНИЙ
F 0-34 балів НЕПРИЙНЯТО	При отриманні незадовільної оцінки за практику студент зобов'язаний пройти її повторно у визначений відповідальним керівником практики і вільний від занять в університеті час.	

Шкала оцінювання: 100-балова, розширена, ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за розширеною шкалою
		Для заліку
90-100	A	ВІДМІННО
80-89	B	ДУЖЕ ДОБРЕ
75-79	C	ДОБРЕ
60-74	D	ЗАДОВІЛЬНО
50-59	E	ДОСТАТНЬО
35-49	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО З МОЖЛИВІСТЮ ПОВТОРНОГО СКЛАДАННЯ
1-34	F	НЕПРИЙНЯТНО З ОBOB'ЯЗKОВИМ ПОВТОРНИМ ВИВЧЕННЯМ ДИСЦИПЛІНИ